

Dyrevernalliansen

Krav til dyrevelferd for egg

Veiledning til statusmøte med leverandør

Dyrevernalliansen

Denne brosjyren er blitt laget på forespørsel fra store innkjøpere innen offentlig og privat sektor, som ønsker å inkludere dyrevelferd i sine krav til leverandører av matvarer.

Vi har valgt ut kravene basert på at de er faglig anerkjent som sentrale i å bedre dyrevelferden, samtidig som det er praktisk gjennomførbart for leverandører å oppfylle dem. Disse kravene er dessuten enkle å kommunisere til leverandører, enkle å spesifisere og mulige å kontrollere at blir oppfylt.

For egg utmerker **større plass** i hønsehuset seg som spesielt viktig å prioritere, fordi det har en nøkkelfunksjon i å legge til rette for bedre dyrevelferd generelt i produksjonen. Hvis kun ett dyrevelferdskrav skal stilles til leverandør, anbefaler vi derfor at større plass prioriteres.

Det er av stor verdi å spesifisere tidsfrist, og eventuelt volumandel:

- Generelt vil noen dyrevelferdskrav være mulige for leverandøren å oppfylle for hele volumet umiddelbart.
- Andre krav vil imidlertid kreve tid til omstilling, og slike krav vil derfor kun være mulige å oppfylle for deler av volumet på kort sikt.

Dyrevernalliansen har god oversikt over hva norske leverandører kan levere på mulige dyrevelferdskrav, og kan bistå med rådgivning til hvordan eventuelle forpliktelser om forbedring bør utformes.

Har du spørsmål relatert til utvelgelsen av krav, formulering av tidsfrister/volumandel eller hvordan de kan kontrolleres? Ta kontakt med vår fagavdeling på fag@dyrevern.no.

Dyrevernalliansen
oktober 2023

Dyrevernulliansen

1. Hønene bør være i løsdrift

- Du bør spørre om hvor stor andel av eggene som er fra burhøner.
- Du bør kreve at hønene er i løsdrift.

Hvorfor bør hønene slippe å være i bur?

I norsk eggproduksjon er det heldigvis stadig færre burhøner, men den lille andelen som finnes selges gjerne til storhusholdning eller brukes som råvare i matindustrien.

I et bur kan ikke høna slå ut med vingene eller få mosjonert. Nettinggulvet umuliggjør sikring av aktivitetsbehov. Om hun hakkes på av de andre hønene i buret, er det ingen steder å rømme. EFSA, EUs mattilsyn, anbefaler derfor å avvikle burhold.¹

I løsdrift går høna fritt inne i hønsehuset, og kan bevege seg i ulike soner: I aviaret kan hun vagle seg hierarkisk i høyden, og flakse og løpe omkring. På gulvflaten kan hun støvbade og hakke i strøet. Løsdrift gir derfor betydelig bedre muligheter for god velferd.^{1,2}

I løsdrift er det imidlertid spesielt viktig med en tilstrekkelig tilstedeværende og kompetent bonde, som investerer i forebyggende helse- og aktivitetstiltak. Eventuelle problemer har lettere for å spre seg til mange høner, siden det er flere tusen individer i samme flokk. Eksempler på forebyggende tiltak er større plass (se side 4), grovfôr (side 5) og vinterhage (side 6).

Burene er innredet med rede, vagler og kasse med strø. Foto: Jo-Anne McArthur

I løsdrift kan hønene hakke i strøet på gulvet og bevege seg oppover i høyden. Bak den røde gardinen er redene. Foto: Anton Krag

Dyrevernalliansen

2. Hønene bør ha større plass

- **Du bør spørre om hvor stor andel av hønene som har større plass enn minstekravet.**
- **Du bør kreve at hønene har større plass.**

Hvorfor bør hønene ha større plass?

Forskriften tillater 9 høner per m², og dette har vært uendret siden 2001.³ De siste årene har kunnskapen økt om at større plass er en nøkkelfaktor for å heve velferdsnivået.

Dagens arealkrav innebærer at hønene hemmes i å bevege seg og utøve naturlig atferd. Den dårlige plassen bidrar til sosialt stress, dårlig inn klima og høyt smittepress.¹ Det er dessuten for lite plass til å ha nok reder eller innredning som vil øke trivselen.

Ifølge EFSA, er større plass blant nøkkelfaktorene for å minske risiko for skadelig adferd og for å muliggjøre at høna får dekket sine naturlige adferdsbehov. Deres beregninger viser at maksimalt 4 høner per m² er i samsvar med hønenes behov.¹

En reduksjon til 4 stk per m² ville tilsvare en betydelig merkostnad, men noe mer plass bør hønene ha. Økologisk merking tillater maksimalt 6 høner per m². Et alternativ er å utvide husene med vinterhager egnet for tilnærmet helårig bruk (se side 6). Dyrevernalliansens merkeordning Dyrevernmerket har i utgangspunktet krav om maksimalt 8 høner per m² innendørs, men tillater opptil 9 stk per m² innendørs dersom hønene har tilgang til ekstra areal i form av vinterhage og uteområde tilnærmet helårig.⁶

*På økologiske gårder, slik som denne, er det krav om maksimalt 6 høner per m² og tilgang til uteareal.
Foto: Anton Krag*

Dyreveralliansen

3. Hønene bør få tildelt grovfôr daglig

- Du bør spørre om hvor stor andel av hønene som har daglig tilgang til grovfôr.
- Du bør kreve at hønene har tilgang til dette.

Hvorfor bør hønene få grovfôr?

Forskriften stiller ikke noe krav om at hønene skal ha fiber i kosten.³ Det er vanlig at de primært kun får kraftfôr, som er lite fiberrikt og tar kort tid å spise opp. Daglig tilgang på fiber i form av for eksempel grovfôr bidrar positivt til mage- og tarmhelse. Grovfôr kan for eksempel være høy eller rotvekster.⁷

Å hakke i og undersøke grovfôret gir utløp for aktivitetsbehov, som øker trivselen. Høner er sterkt motiverte for å bruke mesteparten av dagen på å utforske omgivelsene etter noe spiselig, selv om de ikke er sultne. Ved å legge til rette for slik aktivitet kan en hindre at hønene retter utforskningen mot hverandres fjørdrakt. Dermed minsker risikoen for skadelig fjørplukking.⁸

*Grovfôr kan for eksempel være i form av høy, som tildeles i nett eller i form av en høyball.
Foto: Oda Frøysaker og Iselin Linstad Hauge*

Dyrevernulliansen

4. Hønene bør ha vinterhage

- **Du bør spørre om hvor stor andel av hønene som har tilgang til vinterhage.**
- **Du bør kreve at husene har vinterhage egnet for tilnærmet helårig bruk, og gjerne også uteområde.**

Hvorfor bør hønene ha tilgang til vinterhage?

En velfungerende vinterhage (innebygget veranda) eller et uteområde holder hønene i aktivitet og gir dem samtidig mer plass. Begge disse faktorene bidrar til å minske risikoen for skadelig fjørplukking og øke trivselen. EFSA anbefaler at alle eksisterende hønsesus utvides med vinterhager. Vinterhage fremheves som et viktigere dyrevelferdstiltak enn uteområde.¹ Uteområder har stort potensial for å gi hønene utløp for naturlige behov, men kan i praksis gjerne kun anvendes i sommerhalvåret.^{1,9}

Dårlig luft, i form av støv og ammoniakk, er generelt en utfordring i hønsehus.^{4,5} I en vinterhage eller utendørs får hønene tilgang på friskere luft. Vinterhager er relativt rimelige påbygg og kan tilpasses for tilnærmet helårig bruk. I en delvis isolert vinterhage får hønene noe opplevelse av "uteliv", samtidig som de får ly for sterk sol, nedbør og vind.⁹

Vinterhager kan sikres mot rovdyr, innebærer lav smitterisiko og kan saneres ved smitteutbrudd. Hensyn til smittsomme sykdommer kan medføre at hønene i perioder ikke kan benytte uteområdet. I tilfeller der Mattilsynet innfører portforbud, kan hønene fortsatt ha tilgang til tilstrekkelig sikrede vinterhager.^{1,9}

*Vinterhager kan tilpasses tilnærmet helårig bruk.
Foto: Iselin Linstad Hauge*

Vagler og støvbad vil gjøre vinterhagen mer attraktiv for hønene. Foto: Ihne Pedersen

Dyrevernalliansen

Kilder

- [1] EFSA Panel on Animal Health and Welfare, "Scientific Opinion on the Welfare of Laying Hens on Farm", EFSA Journal 21(2): 7789, 2023.
- [2] Dyrevernalliansen, *Verpehøner – Løsdrift versus burdrift*, Fagnotat, desember 2018.
- [3] Landbruks- og matdepartementet, Forskrift om hold av høns og kalkun, 12. desember 2001.
- [4] Mattilsynet, "Høring av forslag til endring av forskrift om høns og kalkun", Høringsbrev, 20. juli 2022.
- [5] Bøe, K. E. og Bagley, M. F., "Bygninger og inneklima for fjørfe", I: Bagley M. F. (red.), *Fjørfeboka*, Fagbokforlaget, 2016.
- [6] Dyrevernalliansen, "Kriterier", URL: dyrevernmerket.no/naering/kriterier/, 2023.
- [7] Felleskjøpet Agri, "Grovfôr til fjørfe – mer enn miljøberikelse", URL: felleskjopet.no, publisert 2017.
- [8] Niekerk, T. et al., *Emergency measures against feather pecking*, Report URL: research.wur.nl, Wageningen University, 2017.
- [9] Dyrevernalliansen, *Vinterhage til verpehøner*, Fagnotat, september 2023.

Dyrevernalliansen
Org.nr.: 983 482 392
kontor@dyrevern.no
www.dyrevern.no

Versjon oktober 2023

Forsidefoto: Anton Krag

Sammen hjelper vi dyrene som trenger det aller mest